

Korelace (a korelát)

Ladislav Hejdánek

This is a part of the original document:

[2005](#)

jedná se o část původního dokumentu:

[2005](#)

- ◆ myšlenkový deník – záznam, česky, vznik: 14. 6. 2005
- ◆ philosophical diary – record, Czech, origin: 14. 6. 2005

Korelace (a korelát)

Samo slovo „korelace“ poukazuje na oboustranný vztah (pokud jde o vztah mezi dvěma členy): mezi A a B je vztah „korelace“ tehdy, když A se vztahuje k B, ale když zároveň se B vztahuje k A. Korelace je tedy vzájemný vztah dvou členů, v němž – v našem případě – A je korelátem B, ale v němž B je zároveň korelátem A. Důležité je si uvědomit, že skutečná (tj. uskutečněná) korelace je – ostatně podobně jako každý skutečný (tj. uskutečněný) vztah čímsi, co se buď událo nebo ještě děje, a to bez jakékoli nezbytné asistence nějakého třetího členu, např. C. Vztah korelace, který musí být uskutečněn nějakým třetím (event. dalším) členem, např. C nebo D atd., je něčím jiným než vztah, který (jakožto výkon) uskutečňují a tím se efektivně k sobě vzájemně vztahují členy A a B bez jakéhokoli dalšího zasahování (intervenování) jakéhokoli dalšího členu. Vztah mezi dvěma členy, který musí být uskutečňován nějakým dalším členem (nebo k jehož uskutečnění je nějakého dalšího členu nezbytně zapotřebí), musí být – na rozdíl od skutečně vzájemného vztahu mezi A a B, vykonávaného jen těmito dvěma členy – považován v jistém smyslu za „abstrahovaný“ či „abstraktní, resp. ještě spíše „konstruovaný“, „přidaný“, tedy „přikonstruovaný“. Proto musíme být při každém „konstatování“ nějakého vztahu obzvláště na pozoru před tím, abychom každý takto konstatovaný vztah nejen bez kontroly objektivovali, ale zejména, abychom takový vztah bez zvláštního zkoumání a bez věcných důkazů považovali za skutečný ve smyslu jeho nezávislosti na jakémkoli (našem) konstatování (tedy na pozorovateli, nebo obecně: na jakémkoli jiném, dalším, ale zapomínaném členu). – Příklad: můžeme nepochybně srovnávat různé výškové stavby, postavené na nejrůznějších místech naší planety, a „konstatovat“, které z nich jsou vyšší než některé jiné. Tak kupř. pařížská Eiffelova věž je nepochybně mnohem vyšší než Petřínská rozhledna (dohodou připusťme, že se měří od paty věže). Ten to vztah mezi oběma věžemi však není „skutečný“ v tom smyslu, že by nepotřeboval ke svému provedení (uskutečnění) žádného pozorovatele resp. výkonu jeho měření. Pařížská věž se nijak nevztahuje k petřínské, a petřínská se nijak nevztahuje k pařížské, tak abychom mohli mluvit o korelaci obou, vykonávané jimi oběma a negarantované ani neprostředkované ničím dalším a nikým dalším. (Na druhé straně však v žádném případě nemůžeme redukovat každý vztah vůbec – a tedy ani každou korelaci vůbec – na výkon pozorovatele resp. třetího (nebo dalšího) členu, ani jej z takového výkonu odvozovat.)

(Písek, 050614–2.)